

Ніколаєнко Юлія Миколаївна,
здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти факультету
дошкільної, початкової освіти і
мистецтв Національного
університету «Чернігівський
колегіум» імені Т.Г. Шевченка
e-mail: julialav66@gmail.com

Науковий керівник:
Мірошник І.В.,
завідувач кафедри мов і
методики їх викладання
Національного університету
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка,
кандидат педагогічних наук, доцент
e-mail: iv_miroshnyk@ukr.net

РОЛЬ КАЗКИ В ГУМАНІСТИЧНОМУ ВИХОВАНІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Казка є невід'ємним елементом у вихованні дітей дошкільного віку. Вона доступною мовою вчить їх життя. Діти беруть з казок багато корисних для себе знань: перші уявлення про час та простір, про зв'язки людини з природою, з предметним світом. Казки сприяють розвитку у дошкільників не лише творчих здібностей, але й є потужним методом гуманістичного виховання.

Ключові слова: казка, виховання, гуманність, дитина дошкільного віку.

Казка є потужним інструментом гуманістичного виховання дітей дошкільного віку. Вона викликає захоплення та зацікавлення у дітей, сприяє розвитку у них фантазії, емоційної сфери та морально-етичного світогляду. Окреслимо напрямки гуманістичного виховання дітей дошкільного віку за допомогою казки:

1) *розвиток емоційної сфери:* казки часто містять емоційно насичені ситуації, які допомагають дітям розуміти і відчувати різні почуття, такі як радість, смуток, страх або любов; вони вчать дітей розпізнавати і виражати свої емоції, а також розуміти емоції інших людей;

2) *розвиток фантазії та творчого мислення:* казки переносять дітей у чарівні світи, де все можливо; вони стимулюють фантазію та творчість дітей, розширюють їх уявлення про світ і допомагають розвивати логічне мислення та уяву;

3) *виховання моральних цінностей:* багато казок мають моральний підтекст і навчають дітей моральним цінностям, таким як дружба, чесність, справедливість та доброта; казкові персонажі часто представлені як герої, які вчать дітей добрим якостям і показують наслідки поганих дій;

4) *стимулювання соціальної взаємодії:* читання або розповідь казок може стати спільною активністю, яка об'єднує дітей та дорослих; вони можуть обговорювати історії, порівнювати дії персонажів та висловлювати свої власні думки, що сприяє розвитку у них комунікативних навичок та соціальної взаємодії;

5) *розвиток морально-етичного світогляду:* казки допомагають дітям розуміти складні поняття, такі як добро і зло, справедливість і несправедливість; вони формують у дітей моральну свідомість та етичні принципи.

Казка може бути використана вихователем як інструмент для передачі цінностей, розвитку моральної свідомості та соціальних навичок дошкільників. Важливо обговорювати казку з дітьми, ставити питання, а також заохочувати їх до самостійного висловлювання думок і ідей. Казкові історії носять фантастичний характер, але вони не є простою фантазією казкаря.

Крім того, казка може бути використана для розвитку критичного мислення та емпатії у дітей. Дошкільники можуть аналізувати дії та рішення персонажів, розуміти причини їх поведінки та переживання. Це допомагає дітям розширити свій світогляд та вміння розуміти та сприймати інших людей.

Казка також може бути використана для розвитку мовлення та літературного сприйняття. Під час читання або слухання казок діти вчать новим словам, розширюють свій словниковий запас, розвивають навички виразного читання або слухання. Вони також можуть відтворювати та переказувати казки, що сприяє розвитку їхньої мовленнєвої компетентності та виразності.

У вихованні дошкільників казки можуть бути використані як засіб формування позитивної самооцінки та самовизначення. Казкові персонажі, які долають перешкоди, розв'язують проблеми та досягають своїх цілей, надихають дітей бути міцними, впевненими та вірити у свої здібності. Через ідентифікацію з героями казки діти можуть розвивати свою особистість та засвоювати позитивні риси характеру.

Нарешті, казка сприяє розвитку уяви та сприйняття краси. Вона вводить дітей у світ краси, чарівності та магії, що розвиває естетичні смаки та відчуття. Казкові ілюстрації, колоритні описи та загадкові образи сприяють формуванню у дітей любові до мистецтва та естетичного сприйняття.

На думку В.О. Сухомлинського, «Казка – активне естетичне мистецтво, яке захоплює усі сфери духовного життя дитини: розум, почуття, уяву, волю. Казковий жанр розвиває мислення кожної дитини, сприяє створенню інтелектуальної атмосфери в дитячому колективі. Вона володіє почуттями дітей, тому що через казку діти пізнають світ не тільки розумом, але й серцем. Діти розуміють ідею лише тоді, коли вона втілена у яскравих образах. А казка – благородне і ніким незамінне джерело виховання любові до Вітчизни» [3]. На думку педагога, музика, уява, казка, мистецтво допомагають дитині розвинути свої духовні сили, особливо велике задоволення у дітей викликає прослуховування казок або музики казкового характеру.

Здатність людини емоційно співчувати розвивається поступово, під впливом читання художньої літератури, і особливо в ранньому дитинстві та в молодшому шкільному віці – завдяки систематичному читанню казок.

Сучасними дослідниками ведеться пошук шляхів і засобів виховання моральних почуттів дітей. С.А. Литвиненко розкриває ефективність формування цих почуттів у дітей через цілеспрямованість, систематичність гуманістичного впливу засобом казки [1]. Отже, казка є важливим методом гуманістичного виховання дошкільників, оскільки вона сприяє розвитку емоційної сфери, фантазії, морально-етичного світогляду, соціальної взаємодії, критичного мислення, емпатії, мовлення, літературного сприйняття, позитивної самооцінки та самовизначення, уяви та сприйняття краси.

Вихователі та батьки можуть використовувати казки як інструмент для навчання та виховання, створюючи сприятливу атмосферу для обговорення моральних питань, постановки запитань, спонукання дітей до самостійного висловлювання своїх думок та розвитку критичного мислення. Важливо також забезпечити доступ до різноманітних казок, які відображають різні культури, цінності та переживання, щоб діти могли розширити свій світогляд та розуміння різноманітності. Українська народна творчість, яка характеризується оптимізмом, добротою, особливою теплотою, є ефективним засобом формування уявлень дитини про світ, у якому вона живе. Сьогодні, на жаль, втрачає своє виховне призначення важливий інститут соціалізації дитини – інститут бабусь і дідусів. Саме бабусині казки, дідусеві примовки розкривали перед дитиною навколишній світ з його образами різних стихій природи, рідної землі, добра і зла. Казка спонукає дитину до розмірковування, вибору, а інші фольклорні твори розкривають найрізноманітніші прояви людського буття [2, с. 19].

Підсумовуючи вищесказане, маємо зазначити, що казка як метод гуманістичного виховання допомагає дітям дошкільного віку розвивати свою особистість, формувати моральні цінності, розуміти світ навколо себе та вміти спілкуватися з іншими людьми. Казка стає не тільки засобом розваги, але й засобом навчання та виховання, допомагаючи дітям рости усвідомленими, творчими та вихованими особистостями.

Список використаних джерел

1. Литвиненко С. О. Виховання гуманних понять молодших школярів засобами української народної казки: Дис... пед наук. Одеса, 1994.
2. Машовець М. Казка і патріотизм. *Дитячий садок*, 2010. № 33, С. 18-19.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори. К.: Радянська школа, 1980.